

ВИДАТНИЙ ВІТЧИЗНЯНИЙ ЛЕПРОЛОГ Г. М. МІНХ

Руда С.П.

Центр досліджень науково-технічного потенціалу й історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України

Проказа або лепра – одне з найдавніших інфекційних захворювань людини. У XI-XIII ст. вона набула поширення в Європі, але завдяки застосуванню ізоляції хворих у XVI ст. майже припинилась. Проте у другій половині XIX ст. знову з'явилися повідомлення про випадки захворювання на проказу у деяких регіонах земної кулі.

До вивчення епідеміології цієї небезпечної хвороби звернулися вчені різних країн, і серед них професор Київського університету Григорій Миколайович Мінх. У 1879 р., досліджуючи епідемію чуми у Ветлянці, він зустрівся з випадками захворювання на проказу і вирішив знову приїхати до Астраханської губернії з метою більш детально дослідити цю маловивчену на той час хворобу. Проте для більш повного з'ясування питань, пов'язаних з її етіологією, йому знадобилося побувати і в інших місцях: у Кубанській, Терській та Херсонській губерніях, у Криму, в Єгипті та Палестині. Результати трьохрічних експедицій по вивченню прокази (здійснених частково за власні кошти) Г. М. Мінх виклав на VII Російському з'їзді природознавців і лікарів, що відбувався в Одесі у 1883 р., а у більш широкому обсязі – у праці “Проказа (lepra album) на юге России” (1884-1887), присвяченій 50-річчю Київського університету.

В своїх виступах та працях професор Мінх гаряче обстоював заразливість прокази, що мало принципове значення: адже в такому разі ця хвороба була здатна припинитися за умови застосування необхідних санітарно-гігієнічних заходів. Проте у своїх поїздках він переконався в антисанітарних умовах життя населення обстежуваних регіонів, в результаті чого зараза продовжувала поширюватись. Тому як єдиний дійовий захід у боротьбі з нею вчений рекомендував відділення хворих від здорових. “Я вважаю, – писав він, – не тільки корисним, але й необхідним, щоб медична адміністрація визнала проказу хворобою заразною, а відокремлення хворих – обов'язковим” (1888).

Одним з найвідоміших опонентів Г. М. Мінха у питанні контагіозності прокази виступав А. Г. Полотебнов (1838-1907), один з основоположників наукової дерматології, професор Санкт-Петербурзької військово-медичної академії, який вважав це захворювання спадковим. Його авторитет у значній мірі впливав на погляди багатьох російських лікарів, і Г. М. Мінх повинен був захищати свої висновки.

У 1890 р. Г. М. Мінх видав монографію “Проказа и песь”, в якій на основі історичних, епідеміологічних та клінічних даних остаточно підтвердив безсумнівність положення щодо заразливості прокази і необхідності ізоляції хворих і підкреслив, що ініціатива постановки цього питання перед державними структурами повинна належати медикам.